

σώματα ἡμῶν θυσίαν ἁγίαν, εὐάρεστον τῷ θεῷ, καθάπερ μόσχον ὑπὲρ ἱερωσύνης, προσφέροντας, ὅπου μὲν τὴν μοχθηρὰν ἐπιθυμίαν, ὡσπερ λωβόν· ὅπου δὲ τὸ περιττὸν τῆς τροφῆς, ὡς στέαρ τὴν κοιλίαν καλύπτου· ὅπου δὲ ἄλλην ὁμοῦ τὴν πρὸς γαμικὰς μίξεις ἐπιθυμίαν, ὡσπερ νεφροὺς μετὰ τοῦ χορηγοῦντος τούτοις τὰ σπέρματα στέασος, τῷ θεῷ (81) τῆς ἐγκρατείας πυρὶ ἀναλίσκειν· ἵνα κατὰ τὸν προτεθέντα τῆς παρθενίας σκοπὸν, πάσης μὲν φαύλης ἐπιθυμίας, πάσης δὲ ἡδονῆς ἀσκητικῶς κρείττονες ἐποφθέντες, τοῦ προκειμένου ἐπὶ τοῖς ἄθλοις βραβεῖου καὶ τοῦ τῆς ἀφθαρσίας στεφάνου ἄξιοι εὐρεθῶμεν, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἡ δόξα καὶ τῷ Πατρὶ σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας (82). Ἀμήν.

(81) Τῷ θεῷ. Sola Paris, editio, τῷ βίῳ.

(82) Τοὺς αἰῶνας. Sola Paris. editio addit, τῶν αἰώνων.

A plura semper renascantur; sed constantia et intenta continentia fortiter comburere, ac corpora nostra hostiam sanctam, Deo placentem, veluti vitulum pro sacerdotio offerentes, modo pravam cupiditatem, velut extremam partem, modo superfluum cibum, tanquam adipem qui ventrem operit, modo totam simul nuptialis concubitus concupiscentiam, veluti renes cum suppeditante illis genituram adipe, divino continentiae igne consumere; ut secundum propositum virginitatis scopum, omni prava cupiditate ac omni voluptate superiores per vitam asceticam reperti, promisso certaminibus praemio et integritatis corona digni inveniamur per Jesum Christum, cui gloria et Patri cum sancto Spiritu in saecula. Amen.

MONITUM IN SERMONEM SEQUEMTEM.

(GALLAND., *Veterum Patrum Biblioth.*, t. VII, Proleg., p. viii, et p. 330.)

682 I. Prodiit Florentiae, anno 1703, ex codice bibliothecae Medicæ sermo *De synisactis*, Basilio Magno attributus. Qui autem hunc primus Græce vulgavit, vir doctissimus Angelus Maria Bandinius, sententiam suam de hujusmodi opusculo exponens ista præloquitur (a): «Incredibilem adhibuimus diligentiam, ἀνέκδοτος esset (sermo *De synisactis*), necne, ut in propatulo collocaremus. Primum enim omnia S. Basilii opera volutavimus; in quibus cum nullus esset; duas illas S. Joannis Chrysostomi orationes, alteram εἰς τοὺς ἔχοντας παρθένους συνεισάκτους, alteram εἰς τὰς ἐχούσας ἄνδρας συνεισάκτους, consulimus, ut si forte alterutrius esset fragmentum, et error, ut sæpe evenit, in titulum irrepsisset, erueremus: sed nihil simile in illis a nobis repertum est. Occurrebat S. Gregorius Nazianzenus synisactarum et agapetarum insectator acerrimus; sed qui hac de re metricè tantum scripserat, omnem spem præcidebat. Tandem præter Svicerum (b), Muratorii perlegimus dissertationem illam *De synisactis* cruditissimam, quæ *Anecdotis* ejus Græcis inserta est (c), si qua forte apud ipsum hujus Basilii sermonis mentio fieret: sed hic quoque mirum de illo silentium. Unde in eam sententiam facile devenimus, ut sermonem hunc tanquam ineditum publica luce donaremus: eoque libentius quod ea res in ipso agatur in quam tot sancti Patres calamum arripuerunt; pessima nimirum illa consuetudo, primis Ecclesiae sæculis inter Christianos invecta, qua virgines cum viris, ac vicissim viri cum virginibus cohabi-

B tare non erubescerent: quæ quidem in hoc sermone totis eloquentiæ viribus omnique argumentorum genere profligatur. Quod autem Basilii revera opus sit, affirmare certo non audemus: tamen cum ipsi tribuatur in codice, ejus auctoritatem secuti, sub ejus nomine proferimus, præsertim cum ab ejus operum stylo minime abhorreat.» Hactenus V. C.

II. Et ejusmodi quidem conjectura de Magno Basilio sermonis *De synisactis* auctore, non solum ms. codicis fide ac styli similitudine, sed etiam ejusdem sancti Doctoris testimonio quodammodo inniti videtur. Constat enim Basilium, sub initium episcopatus de instauranda disciplina sollicitum, inter reliquas regiminis pastoralis sanctiones decretum in primis tulisse adversus mulieres *extraneas*, virgines illas videlicet quarum contubernio utebantur presbyteri aliique ministerio Ecclesiae mancipati, adeoque continentiae lege obstricti: perinde ac si virginitatis professio locum suspicioni præcluderet. Mulieres autem συνεισάκτους interpretamur *extraneas*, quia sic reddiderunt hanc vocem Hieronymus, Rufinus, Fulgentius Ferrandus aliique veteres, ut post Cujacium (d) monuere viri docti, Gothofredus (e), Lupus (f), Svicerus (g) ac recens Prudentius Maranus (h), qui ait vocari *extraneas* mulieres συνεισάκτους, ut iis opponantur quas dedit natura, matribus, sororibus, amitis: has enim concedit canon tertius concilii Nicæni, quia sunt ἀνύποπτοι alias

(a) Bandin., Præfat. ad *Monum. eccl. Gr.*, tom. III, pag. xxi, § IV.

(b) Svicer., *Thes. eccl.*, v, Συνεισάκτος.

(c) Murat., *Anecd. Gr.*, pag. 218.

(d) Cujac., *Observ.*, II, 29.

(e) Gothofr., lib. XVI, *Cod. Theod.*, tit. II, tom. VI,

part. I, pag. 96.

(f) Lup. Schol., ad can. 3 conc. Nic., Opp. t. I, p. 237.

(g) Svicer., *Thes. eccl.*, tom. II, pag. 1155.

(h) Maran., ad Opp. Basil., tom. III, pag. 149, not. d.

Verò συνεισάκτους non item, quas propterea prohibet A omnino.

III. Sed ut viam regrediamur, cum Basili decreto adversus *extraneas* mulieres presbyter quidam septuagenarius, Paregorius nomine, minime paruisset, litteras satis graves ad ipsum dedit sanctus Pater, in quibus ista præ cæteris habet (a): « Nec primi nec soli, Paregori, sancivimus, ut ne una cum viris habitarent mulieres. Sed lege canonem a sanctis nostris Patribus editum in synodo Nicæna, qui manifeste sancivit *extraneas* mulieres non esse, ὅς φανερώς ἀπηγόρευσε συνεισάκτους μὴ εἶναι. — Quare præcepimus, sanctorum Patrum decretum sequentes, ut a muliercula separeris. Τούτου ἕνεκεν προσετάξαμεν, ἐπόμενοι τῇ διαταγῇ τῶν ἁγίων Πατέρων, χωρισθῆναι σε τοῦ γυναικός. — Ejice igitur illam e tuis ædibus, et in monasterio constitue. — B Si ausus fueris citra emendationem sacerdotium tibi vindicare, anathema eris omni populo; et qui te receperint, excommunicati per omnem Ecclesiam erunt. » Hactenus sanctus Doctor. Hujus autem epistolæ Basilianæ meminere ad canonem tertium concilii Nicæni Zonaras et Balsamon, ut ex Beveregii *Pandectis canonum* intelligimus (b): ubi tamen

(a) Basil., epist. 55, al. 198, Opp. tom. III, pag. 149.

(b) Bevereg., *Pandect. canon.*, tom. I, pag. 62.

uterque scholiastes Gregorium, non Paregorium, senem illum presbyterum appellant: at ex vetustis codicibus mss. vulgatisque novissimus Basilianorum editor posteriorem lectionem retinuit.

IV. Quæ cum ita se habeant; cum, inquam, magnus Basilius sui episcopatus initio sanctionem adversus mulieres συνεισάκτους ediderit, ac senem presbyterum eam ob causam acriter objurgarit; depositionem præterea minatus atque ipsam etiam excommunicationem tum ipsi tum eum recipientibus, si sacerdotio fungi citra emendationem fuisset ausus: quidni pro concione hoc ipso de argumento verba fecerit sanctus Pater, pravam illam atque indecoram consuetudinem vehementer insectatus; et quidem ea maxime tempestate, qua istiusmodi lues totum pene Orientem pervaserat, ut ex variis scriptorum ecclesiasticorum monumentis comperimus? Verum, ut ita sit, viris tamen doctis ac eruditis rem definiendam permittimus. Quod superest, in hujusmodi sermone Basiliano vertendo operam suam posuit Joannes Baptista Gallicioli V. C., qui novam accuratiorumque Magni Gregorii operum editionem nobis comparare in dies pergit.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΥΝΕΙΣΑΚΤΩΝ.

S. P. N.

BASILII MAGNI SERMO DE CONTUBERNALIBUS.

683 1. Aggrediamur et nos, precibus sanctorum C Christi servorum per Spiritum sanctum ab unigenito Dei Filio Christo Domino nostro roborati, de pietate et modestia habere orationem. De gratia et veritate verba faciamus, magna confirmati gratia. In Christo os aperientes, promamus thesaurum aliquem parvum in corde nostro repositum: parvum quidem, inquam, sensili substantia, sed magnum cognobili natura. Afferamus etiam defæcati auri staterem; et hunc expolientes, quasi in fornace, sincero videlicet sensu, fulgentissimum illum universis vobis ostendamus. Prompta enim mens, et *promptus spiritus est, caro autem infirma*⁴⁴. Uti-

1. Ἀρξώμεθα καὶ ἡμεῖς λαλῆσαι, ταῖς τῶν ἁγίων Χριστοῦ δούλων εὐχαῖς δι' ἁγίου Πνεύματος ὑπὸ τοῦ μονογενοῦς τοῦ Θεοῦ Υἱοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐνδυναμούμενοι, ῥήματα εὐσεβείας καὶ σωφροσύνης. Ἀποφθεγξώμεθα λόγους χάριτος καὶ ἀληθείας ὑπὸ τῆς μεγάλης ἐνδυναμούμενοι χάριτος. Ἀνοίξαντες τὸ στόμα ἐν Χριστῷ προκομίσωμεν ἠσυχρόν τινα μικρὸν ἐναποκείμενον τῇ καρδίᾳ ἡμῶν, μικρὸν μὲν τῇ αἰσθητῇ ὑποστάσει, μέγαν δὲ τῇ νοητῇ φύσει· καὶ προβάλωμεν χρυσοῦ καθαροῦ στατήρα, καὶ καθάρισαντες τοῦτον, ὡς περ ἐν χωνευτηρίῳ, τῷ εἰλικρινεῖ φρονήματι, τηλαυγέστατον πᾶσιν ὁμῖν ἐπιδείξωμεν. Πρόθυμος γὰρ ὁ νοῦς, καὶ

⁴⁴ Matth. xxvi, 41.

τὸ πνεῦμα πρόθυμον, ἀσθενής δὲ ἡ σὰρξ. Ἡθέλον γὰρ εἶναι δυνατὸν ὑπὲρ τῶν ὑπερτάτων ἀκρωτηρίων ἐπιστάντα σαλπίσαι με ὡσπερ διὰ τοῦ στόματος, καὶ βροντῆς δίκην κατὰ πάσης ἐξαποστεῖλαι τῆς οἰκουμένης τὰ τῆς σωφροσύνης ῥήματα, ὅπως εἰς μαρτυρίαν ἔσονται πᾶσι τοῖς παραφθίρουσι τὴν ἀλήθειαν. Ἄλλ' ἀδύνατον τὸ πρᾶγμα· ἄνθρωπος γὰρ εἰμι ὀλιγόβιος, καὶ εὐτελής μὲν τὴν ἡλικίαν, μικρὸς δὲ τὴν φωνήν, καὶ ἄλλως δὲ ταπεινὸς τὴν ψυχὴν, πολλαῖς ἀμαρτίαις ἐμπεφυρμένος. Ἄλλὰ κὰν βροντῆς δίκην εἰς ὕψος ἐπάρω τὴν φωνήν, καὶ βοήσω μεγάλα, οὐκ ἀκουσθήσομαι. Χριστὸς γὰρ ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Υἱὸς, ὁ πῆξας τοὺς οὐρανοὺς ὡσεὶ καμάραν, καὶ θεμελιώσας τὴν γῆν ἐπὶ τῶν ὑδάτων, καὶ στερεώσας τὴν θάλασσαν· ὁ πῦρ, καὶ θεῖον, καὶ γέενναν, καὶ φόβον, καὶ τρόμον αἰωνίων κριτηρίων ἐτοιμάσας τοῖς ἀμαρτάνουσιν, οὗτος δι' Εὐαγγελίων βοῶν καὶ παραγγέλλων παρακούεται (83). Ἀπόστολοι δ' αὖ πάλιν ἅγιοι, τέλειοι τοῦ Χριστοῦ μαθηταὶ, καὶ υἱοὶ βροντῆς ὀνομασθέντες, δι' ἐπιστολῶν γράφοντες καὶ παρακαλοῦντες καταφρονοῦνται· ἄλλ' οὔτε προφηταὶ ἅγιοι τοῦ Θεοῦ, οὔτε νόμος, οὔτε ἄνθρωποι νοουθετοῦντες ἐντρέπουσι· καὶ τίς ἄλλος δυνήσεται ἄρα τὸ τηλικούτον ἀπηνὲς διορθώσασθαι καὶ ἀνήμερον πρᾶγμα; Ὅτε λοιπὸν τραῦμα κατὰ πάσης γέγονε τῆς οἰκουμένης, καὶ μοι (83*) δοκεῖ πολλοὺς λόγους καυτήρων δίκην προσάπτειν τῷ πάθει. Ἐπικέχεται γὰρ τὸ νόσημα, καὶ κεκράτηκε πλείστων, ἵνα μὴ πάντων λέγω, καὶ ὡσπερ ἀχλὺς σκοτεινοτάτη ἐπέσχε τῶν πολλῶν τὸ βλεπτικὸν τῆς διανοίας. Ἐγὼ δὲ ἐρῶ μετὰ παρρησίας, λαμπάδα εὐσεβείας διὰ στόματος ῥήμασιν ἁγίοις ἐξάπτων, καὶ σεμνὰ τρόπων ἀρετῆς παραδείγματα διηγούμενος, μὴ ἄνθρωπον εὐλαβούμενος, ἀλλὰ πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχων τὸν ἀπροσωπολήπτως κρίνοντα ζῶντας καὶ νεκροὺς, καὶ οὐ βουλόμενος κοινωνῆσαι τῶν ἐν τῷ κακῷ δικτύῳ σαγηνευθέντων, ὅπως δίκην ἡλίου ὁ λόγος τὰς ἀκτῖνας ἐκπετάσας, διαλύσῃ τὸ ζοφῶδες τῆς διανοίας τῶν εἰσκακούντων ἐκ καθαρᾶς καρδίας, καὶ τὸ πάθος παύσῃ ταῖς αὐτοῦ μαρμαρυγαῖς.

2. Ῥίζα γὰρ πάντων τῶν κακῶν ἡ φιλαργυρία, φησὶν ὁ θεῖος Ἀπόστολος· ἀληθῶς Ῥίζα πολλοὺς κλάδους πονηρίας ἐκφέρουσα, δι' ἣν τὰ πάντα ἐν τῷ πονηρῷ βίῳ ἐπιτελεῖται. Ῥίζα δὲ πάντων τῶν κακῶν ἡ φιλογονία, καὶ ἡγεμὼν τῆς ἀπωλείας, ἡ τῶν ἀγαπητρίδων λέγω δὴ μανία, Ῥίζα ἀπώλειαν βλαστάνουσα, καὶ ἐξανθοῦσα μανίαν. Ἰουδαϊκὴ γὰρ τυγχάνει ἐκ Σοδόμων μετενεχθεῖσα, καθότι ὑπουλὸν τινα καὶ πεποιημένην τῆς ἐξωθεν ἐπιπλάστου ἀγάπης τὴν φαντασίαν κέκτηται. Καὶ μοι λαβὼν κόμιζε λοιπὸν εἰς μέσον τὸ τοῦ Ἀποστόλου λόγιον· ἐκεῖνο, τὸ φέσκον· Μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ἀδελφὴν γυναῖκα περιάγειν, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι καὶ Κηφᾶς; ἣ ἐπερείδονται οἱ τῷ τῆς ταλαιπωρίας πάθει δεδουλωμένοι, τὸ καλῶς πρὸς ὠφέλειαν γραφέν, τῇ ἑαυτῶν ματαιοφρονίᾳ πρὸς ἀπώλειαν ψυ-

A nam enim fieri posse, ut in summis arcibus consistens, clangerem quasi ore, et tonitruum ad instar in universam terram emitterem modestiæ verba; quo in testimonium essent omnibus, qui veritatem adulterant. At enim istud fieri nequit. Homo namque sum brevi victurus tempore, et ætate quidem exilis, gracilis autem voce, ac cæteroquin angusto animo, et multis coinquinatus criminibus. Verumtamen quamvis tonitruum ad instar, vocem in sublime tollerem, clamaremque vehementer, nequaquam audirer. Christus etenim unigenitus Dei Filius, qui cælos ut fornitem compegit, fundavitque terram super aquis, et firmavit mare: qui ignem et sulphur et gehennam, et metum horroremque æternorum suppliciorum præparavit iis qui peccant: ipse per Evangelia clamans et jubens, contemnitur. Apostoli etiam sancti, perfecti Christi discipuli, et filii tonitruum appellati, per epistolas scribentes exhortantesque spernuntur. Quin imo nec sanctos Dei prophetas, nec legem, nec homines commonentes reverentur: ecquis alius poterit ergo rem tam immanem et efferatam in æquum statum revocare? Præterea hujusmodi vulnus unisersum orbem pervasit: mibique videor verba ingeminans quasi cauteria huic malæ affectioni adhibere. Diffusus est enim morbus, plurimosque obtinuit, ut ne dicam omnes; et veluti caligo quædam tenebricosa aciei mentis plurimorum offusa est. Ego tamen cum libertate loquar, lampadem pietatis verbis sanctis ore accendens, et venerenda morum virtutis exempla enarrans: non homines **684** veritus, sed ob oculos habens eum, qui sine personarum discrimine judicat vivos et mortuos; eo quod nolim particeps fieri eorum, qui malo hoc reti comprehensi sunt: ut solis in modum oratio radios circumfundens, disjiciat tenebras mentis eorum, qui ex puro corde audiunt, et infirmitas hæc convalescat ipse orationis fulgoribus.

2. Radix namque omnium malorum est avaritia⁵⁰; ait divinus Apostolus: radix profecto bene multos proferens nequitiae ramos, per quam omnia in vita nequam efficiuntur. Attamen radix omnium malorum mulierositas est, et dux interitus, furor ille, inquam, amasiuncularum: radix interitum pullulans, et furorem geminans. Judaica est enim de Sodomis delata, quod adulterinam quamdam et fictitiam exterius sublestæ charitatis speciem habeat. Cæterum, profer tu mihi sis in medium testimonium illud Apostoli quod ait: *Nunquid non habemus postestatem mulierem sororem circumducendi, sicut et cæteri apostoli et Cephas*⁵¹? Cui nempe inniuntur hi qui miserandæ huic noxæ deserviunt, id quod optime ad utilitatem scriptum est, insana mente sua ad interitum animarum assumentes;

⁵⁰ I Tim. vi, 10. ⁵¹ Cor. ix, 5.

(83) Παρακούεται. Editi, παρακούσεται. EDIT.

(83*) Καὶ μοι. Lege, καὶ ἐμοί. EDIT.

et conferamus invicem ea quæ ab apostolis, cum iis quæ nunc a credentibus fieri consueverunt. Ac primum quisnam fuerit scriptor attendamus : et utrum per epistolam beatus Apostolus rem indulserit, vel non potius eos coercuerit, semet ipse exemplar exhibens nobis universis. Novimus nimirum eum cum viris religiosissimis per totum tempus fuisse conversatum, nec cum turpissimis mulieribus degisse, ne se istud quidem dicere erubescant. Pudore suffundantur qui se ipsos Petro apostolorum principi, et regni cœlorum clavigero comparant, et dicunt : *Si ille habuit dilectam, et nos vestigia ejus sectamur.* Belle enim vero. Resuscita tu mihi ergo, quemadmodum ille Tabitham ex mortuis per fidem in Dominum nostrum Jesum Christum ⁵², ut credam tibi, quod et tu Spiritu sis plenus, repletus divina virtute. Expelle tu mihi dæmones quos ille expulit et morbos, aliasque effice curationes, quot effecit ille in nomine Domini nostri Jesu Christi : mitto enim reliqua. Hoc cum mihi ostenderis, tunc tibi credam, quod non ignesceres ad hanc venenatam bestiam. Annon audis quid dicat Dominus noster Jesus Christus : *Qui intuetur mulierem ex concupiscentia, jam mæchatus est eam in corde suo* ⁵³ ? Fabulane videntur tibi hæc verba Evangelii ? Viden' quo pacto non modo actum interdixerit, sed et rationem intuitus prohibuerit, sciens scandalo esse animæ hominis illas insidias ? At tibi morbo affecto lusus ea res videtur. Hebetasti enim animum impudentia, veluti larvam faciei imponens tuæ. Ignoras namque in quantum naufragium incideris. Revertamur ad sanctorum prophetarum instituta, quo modo omne tempus vitæ in montibus et cavernis transegerunt ; nedum a videnda, verum etiam a cogitanda muliere in libertatem asserti. Num et hæc tibi nugæ omnino censebuntur ? Sentio enim te opinionibus multarum inanum rationum animum delinientem tuum. Revoca in memoriam ejectionem e paradiso, ruinamque diluvii, et Sodomorum versionem (quia ob mulierem mala omnia ab initio ad usque finem contingunt), Samsonis justi prodiones, et structas adversus Joseph præclarum illum hominem insidias. Veniat tibi in mentem interitus electi generis Judæorum. Et si hæc tibi non persuadent, persuadeat sapiens Salomon in hanc sententiam alicubi loquens : *Vinum et mulier abalienabunt corda sapientum* ⁵⁴. Sapientum, inquit, ne et huic opponas quidpiam, et abjectum aliquid sentias de verbo. Vinum enim hominem ingrediens, stuporemque ebrietatis in illo efficiens, veluti fluvius exundans, mentem omnem impetu suo abripit, et in furorem hominem impellit. Eadem quæ vinum, agit mulier in hominem. Quamobrem parcæmiastes comparavit vinum cum muliere ; et omnes etiam prophetae cum aliis atque aliis malis, et venenatis belluis contulerunt genus mulierum, virorum animabus perniciosum.

Ἀρχῶν ἐκλαμβάνοντες. Καὶ ἐξετάσωμεν παράλληλα τοῖς ἀποστόλοις, καὶ τοῖς νῦν πιστεύουσι τὰ πραττόμενα. Τίς ἦν ὁ γράφων πρῶτον μάθωμεν, καὶ εἰ δι' ἐπιστολῆς ὁ μακάριος Ἀπόστολος ἐπέτρεψε, καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἐκώλυσε αὐτοὺς, ἑαυτὸν τύπον παρεχόμενος πᾶσιν ἡμῖν· οἴδαμεν γὰρ αὐτὸν μετὰ ἀνδρῶν εὐλαβεστάτων πάντα τὸν χρόνον ἀναστραφέντα, καὶ οὐχὶ μετὰ γυναικῶν ἀπρεπεστάτων διάγοντα· οὔτε κὰν αἰδοῦνται τοῦτο λέγονται. Αἰσχύνην καταχέεσθωσαν οἱ ἑαυτοὺς Πέτρῳ τῷ πρωτοστάτῃ τῶν ἀποστόλων, καὶ κλειδούχῳ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν συγκρίνοντες, καὶ φάσκοντες· Εἰ ἐκεῖνος εἶχεν ἀγαπητὴν, καὶ ἡμεῖς τοῖς ἐκείνου ἔχνεσιν ἐπακολουθοῦμεν. Καὶ τάχα καλῶς ἔχεις. Ἐγειρόν μοι γοῦν ὡς αὐτὸς τὴν Ταβιθὰν ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς πίστεως τῆς εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ἵνα πιστεύσω σοι, ὅτι καὶ σὺ πνευματοφόρος εἶ, ἐκπεπλησμένος θείας δυνάμεως. Ἐξέλασόν μοι τοὺς δαίμονας, οὓς ἐκεῖνος ἐξήλασε, τὰς νόσους, καὶ τὰς ἐτέρας ἔργασαι θεραπείας, ὅσας ἐπετέλεσεν ἐκεῖνος ἐν ὀψὶ ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· εἴω γὰρ τᾶλλα. Ὅταν μοι δείξης, τότε σοι πιστεύσω, ὅτι οὐ πυροῦσαι πρὸς τὸ θηρίον. Ἡ οὐκ ἀκούεις τί λέγει ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὅτι Ὁ ἐμβλέψας γυναικὶ πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι, ἤδη ἐμοίχευσε αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ; Ἡ μῦθος σοι καταφαίνεται τὰ τοῦ Εὐαγγελίου ῥήματα ; Ὁρᾷς, ὅπως οὐ μόνον τὸ πράττειν ἐκώλυσε, ἀλλὰ καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς ὕψους ὀρᾷν ἀπέτρεψε, εἰδὼς ὅτι σκάνδαλον τῇ τοῦ ἀνδρὸς ψυχῇ τὸ ἐνεδρον ; Ἀλλὰ σοὶ τῷ πάσχοντι παίγιον καταφαίνεται τὸ πρᾶγμα· ἐπήρωςας γὰρ σου τὸ φρόνημα τῇ ἀναισχυντίᾳ, προσωπεῖου δίκην τῷ προσώπῳ σου ἐμπεριθέμενος· ἀγνοεῖς γὰρ ἡλίκῳ ναυαγίῳ περιπέπτωκας. Ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τοὺς τῶν ἀγίων προφητῶν χαρακτῆρας, ὅπως τὸν ἅπαντα χρόνον τῆς ζωῆς ἐν ὄρεσι καὶ σπηλαίοις διέτριβόν, οὐ μόνον τοῦ ὀρᾷν γυναῖκα ἀπαλλαττόμενοι, ἀλλὰ γὰρ καὶ τοῦ ἐνθυμεῖσθαι. Ἡ καὶ τοῦτό σοι πάντως λῆρος καταφανήσεται ; Βλέπω γὰρ σε καὶ ἀντιθέσει πολλῶν λόγων κενῶν σαυτὸν παραμυθούμενον. Μνήσθητι τῆς ἐκ τοῦ παραδείσου ἐκβολῆς, καὶ τοῦ ὀλέθρου τοῦ κατακλισμοῦ, καὶ τῆς τῶν Σοδομιτῶν καταστροφῆς, ὅτι διὰ γυναῖκα πάντα τὰ κακὰ ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους γίνεται, τῆς τοῦ Σαμφῶν τοῦ δικαίου προδοσίας, καὶ τῆς τοῦ Ἰωσήφ ἐκείνου τοῦ ἐναρέτου ἐπιβουλῆς. Μνημόνευσον τῆς τοῦ ἐκλεκτοῦ γένους τῶν Ἰουδαίων ἀπωλείας. Εἰ δὲ ταῦτά σε οὐ πείθει, Σολομῶν ὁ σοφὸς σε πεισάτω ὠδὲ πη λέγων· Οἶνος καὶ γυνὴ ἀποστήσουσι καρδίας σοφῶν. Σοφῶν, εἶπεν, ἵνα μὴ καὶ τούτῳ παρενθῆς τι, καὶ εὐτελῶς φρονήσης περὶ τοῦ ῥητοῦ. Ὁ γὰρ οἶνος εἰς τὸν ἄνθρωπον εἰσδύνων, καὶ κάρωσιν μέθης ἐν αὐτῷ ἐργαζόμενος, ὡσπερ ποταμὸς πλημμυρῶν, ὅλον τὸ φρόνημα τῷ ἑαυτοῦ ῥοιζήματι παρασύρει, καὶ εἰς μανίαν ἄγει τὸν ἄνθρωπον. Τὰ αὐτὰ καὶ ἡ γυνὴ τῷ οἴνῳ διαπράττεται κατὰ τοῦ ἀνθρώπου. Διὸ δὴ καὶ ὁ παροιμιαστὴς παρεπλησίασε

⁵² Act. ix, 40. ⁵³ Matth. v, 28. ⁵⁴ Eccli. xix, 2.

τὸν οἶνον τῆ γυναικί· καὶ πάντες δὲ οἱ προφήται διαφόροις κακοῖς καὶ θηρίοις ἰοδόλοις παρεπλησίασαν τὸ γένος τῶν γυναικῶν, τὸ ἀπόλλον τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων.

3. Ἄλλ' οὐδὲ ταῦτά σε πείθει· παίγνιον γὰρ ὡς ἄσπίδος κωφῆς τὰ ὠτά σου, μὴ εἰσακούων τῶν θείων Γραφῶν. Καὶ λοιπὸν δὲ καὶ αὐτὸς εἰς θηριώδη τρόπον μετέλλαξάς σου τὴν φύσιν, τῆ τοῦ θηρίου συνοικία ὁμότροπος αὐτῆ γενόμενος· ἧς τὰ μὲν ῥήματα εὐλαλα, καὶ ἡ φωνὴ ἠδεῖα, ἡ δὲ ψυχὴ ἀγρία, καὶ τὸ φρόνημα δρακόντων, καὶ ἡ προαίρεσις ἐρπηστικῶν, καὶ τὸ βλέμμα πυρίπνου, καὶ τὸ φίλημα ἰοδόλον· καὶ ἀγῶν αὐτῆ, ὅπως τῆ τῶν λόγων κολακείᾳ, καὶ τῆ τῆς προσόψεως ἀπάτῃ, καὶ τῆ τοῦ φιλήματος προσβολῇ ἐκπτώσῃ τὸ θηρίον τὸν ἴον εἰς τὸν τοῦ ἀθλίου λάρυγγα. Παρασύρει γοῦν λοιπὸν τὴν διάνοιαν, καὶ καροῖ τὸ φρόνημα, καὶ αὐτὸ τὸ ἡγεμονικὸν ἀκρωτηριάζει, καὶ ἐξίστησι τὸν νοῦν· καὶ ὡσπερ τὰ φάρμακα τὰ διδόμενα πρὸς ἀναίρεσιν τοῖς ἀνθρώποις, σκοτοῖ τὴν σύνεσιν, καὶ ὅλον τὸν ἀνθρωπὸν εἰς ἀναισθησίαν παρασύρει τῆ τοῦ θηριώδους ἀποτομίας, τῷ αὐτῷ λόγῳ καὶ ἡ γυνὴ διὰ τοῦ φιλήματος καταβλάπτει τὸν λογικὸν ἀνθρωπὸν ἀλόγῳ ὀρμῇ ὑπαχθέντα, καὶ τὸ διὰ πολλῶν χορδῶν καὶ ἀρετῶν συγκείμενον κινητικὸν ὄργανον, τὸ αὐτεξούσιον, τὸ θεοειδὲς τῆς ψυχῆς, δι' ἐνὸς δολεροῦ ῥήματος, ἢ χειλέων συρίσματος, ἢ ὀφθαλμῶν νεύματος, ὡσπερ τι ἄψυχον ὄργανον ὧδε κάκεισε ὅπου βούλεται περιφέρει, καὶ ὡσπερ θάλασσα κυμαίνουσα, ὅλον τὸ σῶμα ταῖς αὐτῆς ὀρμαῖς παρασύρει. Καὶ ἔστιν ἰδεῖν λοιπὸν τὸν ἀθλίον, τὸν ἐλασινὸν, τὸν παντὸς οἴκτου ἄξιον, τὸν συνετὸν ἐν φρονήσει, τὸν εἰς ἄκρον γραμματικῆς ἐπιστήμης ἔμπειρον, καὶ σοφιστικῆς τεχνίτην διδασκαλίᾳ, τὸν ἰατρικῆς μετέχοντα ἐπιστήμης, τὸν παντοίων ἔμπειρον γραμμάτων, ἢ καὶ τῶν θείων λόγων ἀναγνώσει ἑαυτὸν ἐπιδεδωκότα, καὶ τὸν μονήρη βίον πολλάκις ἐπανελόμενον, καὶ Ἐκκλησίας προύχοντα, ὡσπερ τι ζῶον εὐτελὲς σχοινίῳ δεδεμένον, καὶ ὧδε κάκει ῥιπιζόμενον· ἔδῃσε γὰρ διὰ τῆς ἐπιπλάστου ἀγάπης, μᾶλλον δὲ, εἰ δεῖ τάληθές λέγειν, τῆς ἀισχυρίας. Καὶ γίνεται λοιπὸν ἐπιταφίου θρήνου ὁ τοιοῦτος ἄξιος, καὶ ζῶν κλαιόμενος, καὶ ἀποθανῶν πενθούμενος. Καὶ γὰρ ζῶν ἀπέθανεν, ὡσπερ ἐν τάφῳ τῷ ἰδίῳ σώματι κατοικῶν· καὶ ἀποθανῶν, δισσωῶς ἀπέθανε. κρίσει γεέννης πυρὸς αἰωνίου κολαζόμενος.

4. Τί νῦν λέγεις, ὦ τῶν ἀθλίων ἀθλιώτερε, ὦ τῆς κακίας γείτον; Ποῦ σου τὰ σεμνὰ βαδίσματα; ποῦ σου (84) εἰς ἄκρον παιδεία; ποῦ δὲ ὁ τῆ σοφίας κάματος; ποῦ σου τὸ σεμνὸν τῶν τρόπων; ποῦ τὸ εὐτακτον; ποῦ αἱ πλειστάκις ἐπιτελεσθεῖσαι ὑπὸ σοῦ χαμευνῆσαι τῆς φιλοσοφίας χάριν; ποῦ ἡ σύνεσις; ποῦ τὸ φιλόθεον; ποῦ τὸ φιλόχριστόν σου; Ἄλλὰ τούτων μακρὰν ἐγένου κακῶ θηρίῳ συνοικήσας, μᾶλλον δὲ ἑαυτὸν εἰς τὸν τῆς ἀπωλείας τάρταρον ἐνέβριψας. Τίς γὰρ σε ἠνάγκασεν εἰς τὸ τῆς παρανομίας ἐργαστήριον εἰσεῖναι; Τίς δὲ σε ἠνάγκασεν εἰς τὸν αὐτῆς κόλπον, ὡσπερ εἰς βυθὸν ἀγριαίνουσης

⁸⁵ Psal. LVII, 5.

(84) Desideratur articulus ἡ. EDIT.

2. At neque ista tibi persuadent; ludicra enim fortasse omnia tibi videntur. Obturasti namque *quemadmodum aspidis surdæ* ⁸⁵ aures tuas, non exaudiens divinas Scripturas: ac præterea tute ipse ferinum in modum naturam mutasti tuam, feræ contubernio moribus similis illius effectus: cujus quidem verba elegantia sunt, et vox jucunda, anima vero agrestis, et mens draconum, propositum serpentinum, obtutus ignem spirans, et osculum venenum ejaculans cujus studium omne est, quo modo fera verborum assentationibus, fraude aspectus, et osculi impressione venenum in miseri guttur infundat. Abripit ergo actutum cogitationem, intellectum obtundit, rationem ipsam obtruncat, et mentem percellit. Et veluti medicamina quæ dantur hominibus ut e medio tollantur, veneni acrimonia rationi tenebras offundunt, totumque hominem in stuporem agunt: haud secus mulier quoque per osculum male afficit rationalem hominem irrationali impetu delatum, ipsumque multis chordis et viribus constans mobile organum, arbitrium ipsum, et divinam animæ imaginem unico doloso verbo, aut labiorum sibilo, vel oculorum nictu, ceu quoddam inanime organum huc illuc, quo vult, circumagit, et veluti mare exæstuans, totum corpus proprio abripit impetu. Quare licet videre hunc cæteroquin miserum, hunc infelicem hominem, et omni dignum misericordia, hunc sapientem intelligentia, hunc quam maxime grammatica pollentem scientia, et sophisticæ magistrum disciplinæ, hunc medicinæ peritia callentem, hunc variis imbutum litteris, et qui se vel divinorum sermonum lectioni dedit, ac monasticam vitam sæpius fuerit professus, Ecclesiæ item præfuerit, ceu vile quoddam jumentum reste devinctum, et huc illucque exagitatum. Illum enim devincivit adulterina charitate, atque adeo turpi, si licet quod verum est dicere. Quamobrem fit iste funebri lamentatione dignus; ut et vivus defleatur, et mortuus lugeatur. Vivus enim mortuus erat, proprium corpus quasi sepulcrum inhabitans: vita vero defunctus dupliciter mortuus est, pœna gehennæ ignis æterni damnatus.

4. Quid nunc ais, o infelicium hominum infelicissime, o sceleris contermine? Ubi sunt tui illi graves incessus? ubi tua illa summa eruditio? ubi in sapientiam Impensus labor? ubi venerandi mores? ubi modestia? ubi, quas sæpenumero fecisti humi cubationes propter philosophiam? ubi intelligentia? ubi pietas in Deum? ubi amor in Christum? At enim ab hisce rebus longe recessisti malæ feræ usus contubernic, atque adeo te ipse in perditionis tartarum præcipitem egisti. Quis enim coegit te, uti prævaricationis intrares officinam? Equis vero impulit te, ut sinum illius quasi pro-

fundum furiosi maris subires? **685** Numnam libertatis carebas arbitrio? Tuo te gladio jugulasti. Quoniam noluisti, antequam morbus vires acquireret, dimittere a te hanc noxam; veritus omnino es ne secreta tua illa in triumphum ageret expulsa. At quianam illi committebas secreta, quæ apud te optime reposita erant? Nunquid arctabant te in thesauris sapientiæ tuæ recondita? Deinde, eum qui ab oculo dextero suo scandalum patitur, jubet Sospitator ac Dominus noster Jesus Christus unigenitus Dei Filius, ut per se ipse abscindat membrum quod scandalum parit; et tu rem infestam et inimicam, quæ non modo scandalum sed et mortem infert animæ, non ejicis abs te? Dilecta enim esto per Christum salutatione tenus: quod si animæ obsit, ne salutetur ea quidem. Invisat, licet, ægrotum; nec tamen bene valenti offendiculo sit, seu tempore angustiae et persecutionis, sive etiam in ecclesia. Quoniam omnes unus sumus in Christo, sed nunc non sumus. Ut quid? quoniam nos renuimus, præferentes fraternæ dilectioni odium fraternum. Ne scandalum pariat mundo, o vos qui mulieres in contubernio habetis. Nunquid enim tibi uxorem ducere Scriptura non indulset? Facti estis et Judæis et gentilibus et Ecclesiæ Dei offendiculum. Utrum adversari divinis nitimini Scripturis, ac Dominum exstimulatis? An fortiores eslis illo? Respiciate infirmitatem vestram, erubescite morbum vestrum, curate vos tempore opportuno, antequam repente quasi fulgur ingeminans contingat adventus ejus; ante flammam ignis, ante tenebras exteriores, ante consummationem, ante vermem qui non moritur. Trementes dicimus; cum timore audite, nec pro deridiculo res habeatur: filii Dei tartarorum vinculis traduntur propter mulierem.

5. At enim dices: Cum hac habitans, non mihi detrimento est. Si draconi cum aspide degenti detrimentum nullum est, omnino nec tibi erit. Draco enim qui cum dracæna simul degit, mortem accipit sui mercedem convictus: hujusmodi est enim illius feræ feminæ natura. Vide ergo, ne quid simile habeat et mulieris negotium. Proferamus et specimen quoddam, ut rationales homines convincamus: Tametsi ignis stipulam non accendit, at tamen si vel marem lapidem feminæ asperseris, incendium fit. Sed quoniam dicitis, et mulierem posse modeste agere; hoc liquido novi: et vir solus degens honeste agere potest; istud optime compertum habeo. Vir autem cum muliere, malum; et mulier cum viro, vehementius malum. Quod si rursus mulier, consanguineis suis felicitis, cum externo homine habere contubernium velit sublestæ charitatis causa; istud enim vero mistio est illicitæ copulæ incendium excitantis. Labente enim tempore, ex illo contubernali convictu concepta flamma, materiam incendunt; et habitaculum exurunt; atque adeo propria comburunt corpora in gehenna perpetuoque supplicio.

6. Dic mihi, vaferrima venenata bestia, quæ

A θαλάσσης εισδύναι; Μὴ γὰρ οὐκ ἦσθα αὐτεξούσιος αὐτοκατάκριτον σαυτὸν πεποίηκας. Ἐπειδὴ οὐκ ἠβουλήθης πρὸ τῆς τοῦ πάθους ἀκμῆς ἀπολύσαι ἀπὸ σοῦ τὸ ἀργαλέον, πάτως που ἠὲ λαβήθης μὴ σου τὰ μυστήρια θριαμβεύση ἐκβληθεῖσα. Τί δὲ αὐτῇ καὶ ἀνετίθου μυστήρια τὰ ἐν σοὶ καλῶς ἀποκείμενα; Μὴ γὰρ στενοχωρίαν παρῆχέ σοι ἐν θησαυροῖς σοφίας σου φυλαττόμενα; Εἶτα τὸν μὲν ὑπὸ τοῦ ἰδίου δεξιῦ ὀφθαλμοῦ σκανδαλιζόμενον, παρακελεύεται ὁ Σωτὴρ καὶ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, αὐτὸν δι' ἑαυτοῦ ἐκκόπτειν τὸ σκανδαλίζον μέλος. Σὺ δὲ ἐχθρὸν καὶ ἐναντίον πρᾶγμα, τὸ μὴ μόνον σκανδαλίζον, ἀλλὰ καὶ θανατοῦν τὴν ψυχὴν, οὐκ ἐκβάλλεις ἀπὸ σοῦ; Ἀγαπητῇ γὰρ ἔτω διὰ Χριστὸν ἕως τοῦ χαίρειν· ἐὰν δὲ βλάβη ψυχῆν, μηδὲ τὸ χαίρειν αὐτῇ μόνον ἐπισκέψασθαι ἀσθενοῦντα, καὶ μὴ τὸν ὑγιαίνοντα σκανδαλίσει, ἢ ἐν καιρῷ θλίψεως, διωγμοῦ, ἢ ἐν ἐκκλησίᾳ· ἐπειδὴ πάντες εἰς ἔσμεν ἐν Χριστῷ, ἀλλὰ νῦν οὐκ ἔσμεν. Διὰ τί; ἐπειδὴ ἡμεῖς οὐ βουλόμεθα, προτιμήσαντες τὴν μισαδελφίαν τῆς φιλαδελφίας. Μὴ σκανδαλίξετε τὸν κόσμον, οἱ τὰς συνεισάκτους ἔχοντες. Μὴ γὰρ γῆμαί σε ἡ Γραφή οὐκ ἐπέτρεψε; Γεγόνατε καὶ Ἰουδαίους, καὶ Ἕλλησι, καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ πρόσκομμα. Ἡ ἀντιπίπτειν ταῖς ἀγίαις Γραφαῖς ἐπιχειρεῖτε, καὶ παραζηλοῦτε τὸν Κύριον; Μὴ ἰσχυρότεροι αὐτοῦ ἔστε; Ἐμβλέψατε εἰς τὴν ἑαυτῶν ἀσθένειαν, αἰσχύνθητε τὸ ἑαυτῶν πάθος, θεραπεύσατε ἑαυτοὺς, ἐν καιρῷ εὐθέτω, πρὶν ἢ ἐξάπινα ὡς ἀστραπὴ ἀθρόα ἤξει ἢ αὐτοῦ παρουσία. πρὶν ἢ πυρφόρος, πρὶν σκότος τὸ ἐξώτερον, πρὶν συντέλεια καὶ σκώληξ ἀκοίμητος. Τρέμοντες λέγομεν· μετὰ φόβου ἀκούετε, μηδ' ἐν γελῳῳ καταφνήτω τὸ πρᾶγμα· υἱοὶ Θεοῦ, σειραῖς τάρταρου παραδίδονται διὰ γυναῖκα.

B 5. Ἄλλ' ἐρεῖς μοι, ὅτι συνοικῶν ταύτη οὐ βλαπτομαι. Εἰ ὁ δράκων συνοικῶν τῇ ἀσπίδι οὐ βλάπτεται, πάντως καὶ σὺ οὐ βλαθήση· ὁ γὰρ δράκων τῇ δρακαίνῃ συγγινόμενος, θάνατον λαμβάνει τὸν μισθὸν τῆς συμβιώσεως, τοιαύτης φύσεως τυγχάνοντος τοῦ θήλεος θηρίου. Ὅρα γοῦν, μήποτε ὁμοίον ἔστι καὶ τὸ τῆς γυναικὸς πρᾶγμα. Παραθώμεθα δὲ ἀποδείξεις, ἐλέγχοντες τοὺς λογικοὺς ἀνθρώπους. Εἰ τὸ πῦρ τὴν καλάμην οὐκ ἀνάπτει, ἀλλὰ καὶ τὸν ἄρβρον λίθον εἰ σπαίσεις τῇ θηλείᾳ, πυρκαϊὰ γίνεται. Ἄλλ' ἐπειδὴ λέγετε καὶ γυναῖκα σωφρονεῖν δύνασθαι· τοῦτο σαφῶς ἐπίσταμαι. Καὶ ἀνὴρ μένων καθ' ἑαυτὸν εὐσχημονεῖν δύναται· τοῦτο ἀκριβῶς ἐπίσταμαι. Ἀνὴρ δὲ μετὰ γυναικὸς, κακόν· καὶ γυνὴ μετὰ ἀνδρὸς, δεινότερον κακόν. Ἄν πάλιν γυνὴ τῶν ἰδίων ἀποστᾶσα συγγενῶν ξένῳ ἀνδρὶ συνοικεῖν ἐπιχειρῇ τῆς ἐπιπλάστου ἀγάπης ἕνεκεν, τοῦτο μίξις λοιπὸν συζυγίας ἀθεμίτου πυρκαϊᾶν ἐργαζομένης. Τῷ χρόνῳ γὰρ ἀναθερμαινόμενοι τῇ ὁμοσκήνῃ συμβιώσει, ἀνάπτουσι τὴν ὕλην, καὶ ἐμπυρίζουσι τὴν οἰκίαν, μᾶλλον δὲ τὰ ἑαυτῶν σώματα καίουσιν εἰς γέενναν καὶ αἰωνίαν κόλασιν.

6. Λέγε μοι, ὦ πολυμήχανον θηρίον, ἢ τὸ τοῦ προ-

βάτου ἔνδυμα ἔχουσα, καὶ τὸ τῆς ἀσπίδος φρόνημα ἐνστερνισμένη· τί περιχρῖεις, τί ὑποχρῖεις σεαυτὴν ; τί χρώμασιν ἀλλοτρίοις ἀψύχοις προσλαμβάνεις μορφὴν εἰδωλικήν, τί βασανίζεις σου τὰς τρίχας ; τί προσθέτους πλοκάμους, καὶ κορύβαντας ἐπὶ κεφαλῆς ἀλλοτρίων προσθεμάτων καὶ νεκρῶν καὶ ἀλόγων ζῶων ἀνιστᾶς, διὰ τῆς κεφαλῆς, καὶ ὄψεως, καὶ διὰ τῆς τῶν ἀλλοτρίων ἱματίων ποικιλίας ἐξαπατῶσα καὶ ἐκμαλάσσουσα καὶ ἐλλεβορίζουσα τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων ; Ἡ γὰρ ἄπιστος γυνὴ πολυτρόπους ἀψύχους ὕλας συνάγουσα, καὶ χρωμάτων ποικιλίας διὰ παντοδαπῶν χρωμάτων καὶ ἀσβόλης καὶ ἀσβέστου καὶ βοτανῶν, ἃ τῷ ἰδίῳ σώματι ἐξωθεν ἔστι, προσκολλήσασα, πολύμορφον ὡσπερ τι θηρίον, ἑαυτὴν ἀπειργάσατο. Ἡ δὲ πιστὴ γυνὴ, τούτων ὀφείλει ξένη τυγχάνειν, καὶ μάλιστα ἡ ἐπαγγελιομένη εἶναι Χριστιανή. Ἡ καταγινώσκεις τοῦ Θεοῦ, ὦ γύναι, ὅτι τοιαύτην σε ἔπλασεν ; Ἄφες ὡς ἐπλάσθης εἶναι· μηδὲν ἑαυτῇ δι' εὐμηχανίας προσθῆς. μὴ γὰρ ἐμπειροτέρα εἶ τοῦ δημιουργήσαντός σε. Τίνι δὲ καὶ ἀρέσαι βουλομένη ταῦτα ποιεῖς ; Τῷ ἀνδρὶ ; οὐκ ἔχεις ἄνδρα, ὡς γε ἔφης, ὦ παρθένε· εἰ δὲ καὶ ἔχεις, οἷδέ σου τὴν πολυμήχανον σύνθεσιν. Τί δελεάσμασι πολυτρόποις ὀργανώσασα τὸ σῶμα, θηρεύεις τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων πρὸς ἀπώλειαν ; καὶ πῶς τὸν Χριστὸν ἐπικαλεῖσθαι τολμᾶς, ἢ ἐκκλησίας οὐδὲν πατεῖν, ξοάνων μορφὰς ἀψύχων ἐν ὄλῳ τῷ σώματι διὰ χρυσοῦ τοῦ ἀπολλυμένου φέρουσα, μᾶλλον δὲ πομπευομένη ὑπ' αὐτῶν, καὶ πολλὴν συστροφὴν ἀκολάστων ἀνδρῶν πρὸς τὴν ἑαυτῆς ἐκθεσμον θεῶν ἐφελκομένη ;

7. Ἀλλὰ τίνι ταῦτα λαλοῦμεν ; Λογικῶ ζῶψ ἐρηπτικῶν δρακόντων προαίρεσιν ἔχοντι. Οὔτε σε αἱ Γραφαὶ πείθουσιν, οὔτε ἡ γέννα φοβεῖ, οὔτε ἡ τῶν ἀνθρώπων νοουθεσία καταλύσει ; Κἂν τὴν ἑαυτῆς φύσιν αἰδέσθητι, μετάβαλέ σου τὴν ὄψιν, μὴ ἀπεργάζου ταύτην εἰδωλικὸν χαρακτῆρα, μὴ μιμοῦ τὰς τὴν ἐταιρικὴν καὶ μοιχιαίαν αἰσχύνην ὑπερχομένης. Ἐκεῖναι γὰρ τῆς ἀνομίας θυγατέρες τυγχάνουσαι, ἔθος τοιοῦτον πράττειν ἔχουσι. Σοὶ δὲ τίς τοιαύτην ἐνετείλατο τὴν παραγγελίαν ; Ἄρα ποῖαι Γραφαὶ προφητικαὶ, ἢ ποῖα Εὐαγγέλια, ποῖαι δὲ ἀποστολικάι παραγγελίαι ; Ἐγὼ οἶδα, ὅτι αἱ θεῖαι Γραφαὶ καὶ τὰς ἐξ ἔθους ἔχούσας τοῦτο πράττειν ἀπείργουσι τοῦ μηκέτι ἐπιτελεῖν τὰς εἰδωλομόρφους ἐξομοιώσεις. Εἴρηται μετὰ παρρησίας, ἀλλ' οὐδὲν κατ' ἀξίαν τῶν πραττομένων.

8. Ἀλλ' ἔρεῖ τις· Σκληρὸς ὁ λόγος οὗτος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκοῦειν ; Καὶ τὸ ὑποκριτικὸν καὶ ἀπεχθέστατον γένος τοῦτο εἴρηκέ ποτε πρὸς τὸν Σωτῆρα· ἀλλ' ἴστε ἅπαντες, τίνα αὐτοῖς ἀπόκρισιν ἔδωκεν. Οὕτως καὶ ἐνταῦθα· ὁ βουλούμενος κατανουσέσθω. Λόγοι γὰρ σοφῶν, ὡς τὰ βούκεντρα, καὶ ὡς ἤλοι πεπυρωμένοι, φησὶν ἡ Γραφή. Νομίζω ἀξιόπιστα ταῦτα τυγχάνειν, εἰ καὶ μέτρια τῷ λόγῳ, πρὸς τὴν τῶν τὰς συνεισάκτους ἔχόντων μανίαν. Ἀνακοπτέτω τοίνυν ὁ λόγος τὸν χρεμετισμὸν χαλινοῦ δίκην, καὶ εἰς τάξιν

A vestimentum ovis habes, et aspidis mentem in pectore foves : quid te circumlinis ? quid te pingis ? quid alienis coloribus inanimis speciem captas simulacri ? quid torques crines tuos ? quid cincinnos adscititios, cirrosque capiti imponis alienorum ornamentorum, animantium mortuorum et irrationalium ; capite, obtutu, atque exoticorum indumentorum varietate decipiens, mulcens et fascinans animos hominum ? Infidelis etenim mulier, alias atque alias inanimas materias colligens, et fucorum ascissens varietates, per omnigenos colores et fuliginem et calcem et herbas (quæ ab ejus corpore extranea sunt) veluti bestiam quamdam multiformem se ipsa efficit. At quæ fidelis est mulier, ab his procul esse debet, et maxime quæ se Christianam esse profiteatur. An Deum incusas, o mulier, quod te ejusmodi fecerit ? Patere, si qualis creata fuisti. Nihil tibi machinamentis asciscas : neque enim sapientior es conditore tuo. Cui autem placere satagens isthæc efficis ? Viros ? at non habes, ut quidem ais, virgo. Quod si etiam habes, perpende versutam artem tuam. Quid fomitibus variis corpus instruens, venaris animas hominum in perditionem ? Aut qua ratione Christum invocare audes, vel ecclesiæ solum calcare tu, quæ inanimarum statuarum formas toto corpore refers per corruptibile aurum ; atque adeo ab illis in pompam deduceres, et plurimorum intemperantium hominum intuitus ad te turpiter conspiciendam provocas ?

C 7. At cui isthæc loquimur ? Animali nempe ratione utenti, quod reptantium draconum institutum præ se fert. Nec tibi Scripturæ persuadent, neque gebenna percellit, neque hominum monita compungunt ? Saltem naturam tuam reverere. Muta aspectum tuum : neu istum feceris idoli indicium : neu imiteris eas, quæ meretriciam sive fornicariam turpitudinem profitentur. Illæ enim iniquitatis filiae cum sint, istud facere in moribus habent : tibi vero quisnam hujusmodi ambitum detulit ? Quæ sunt ergo prophetica Scripturæ, aut quæ Evangelia, quæ demum apostolica obtestationes ? Scio ego, divinas Scripturas, illas etiam mulieres quæ hoc facere consueverunt, deterrere, quominus adhuc idolorum in se similitudines expriment. Dictum cum libertate est ; nihil tamen pro merito eorum quæ fiunt.

D 8. At dicet quispiam : *Durus est hic sermo, quis potest eum audire* ⁵⁶ ? Etiam populus ille hypocrita infensissimusque istud aliquando dixit Salvatore. Sed nostis omnes ejusmodi responsum illis dederit. Haud aliter et hic ; qui vult compungatur. *Sermo enim sapientium tanquam stimuli boum, et tanquam clavi candentes* ⁵⁷, inquit Scriptura. Arbitror satis hæc valere posse, quamvis mediocri sermone comprehensa, adversus eorum stultitiam, qui mulieres in contubernio habent.

⁵⁶ Joan. vi, 61. ⁵⁷ Eccle. xii, 11.

Inhabeat igitur oratio hinnitum hunc freni ad instar, et in ordinem cogat infrunitum impetum eorum, qui a muliebri æstu longius abripiuntur. Timor propositus est et tremor, et ignis stridet. Nemo contemnat : tametsi enim qui ferus sit, ab igne domabitur, tametsi mentem qui draconis habeat, tartarus præparatus est : tametsi Sodomiticum cor gerat, ignis cœlitus pluit. Cœli enim universi quasi igne locupletati sunt. Nemo loquentis vocem obaudire detrectet, sed quid terroris habeat vis sermonum consideret, Deique iudicium sibi ob oculos ponat : *Judicium quippe sine misericordia, ei qui non fecit misericordiam* ⁵⁸.

9. Nunc tempus est mihi, ut et nonnulla ad vos verba faciam, o viri, qui fratrum inimici estis, at mulierum amici ; qui in feculentum seminarum amorem excaudescitis, et in puram fratrum charitatem penitus refrixistis. At dices, quod propter Christum hoc facias, curam gerens infirmi vasis, Næ istud novi. Cur ergo fratri tuo pauperi propter Christum idem non præstas ; quin imo fratres ceu hostes insidias struentes respicis, et quæ revera insidias struunt, tanquam sorores ? Sed dices mihi : Qui possum fratrem mecum assumere ? illa me fovebat ; illa mihi blandiebatur ; illa mihi vestes varias **686** præparabat ; placentas, scriblitas, offulas faciebat : illius vox jucunda, et intuitus mollis. Nescis quid cogites. Insanientium hæc sunt verba. Illius dulcia verba mox felle amariora invenientur tibi ; illius mollis aspectus in tartari claustra te contrudit ; at fratrum amor regnum tibi comparat cœlorum. Quid clypeatæ testudinis subdolanæ charitatem antefers fratris genuinæ charitati ? Quid, quod perdit, sectaris, quod salutem affert, rejiciens ? Si enim viri Ninitivæ qui ad prophetæ prædicationem crediderunt, surgentes in iudicio condemnabunt eos, qui verbis Domini nostri Jesu Christi dicto audientes esse noluerunt, omnino etiam gentium sapientes, qui philosophiæ navarunt operam, et mulierositatem aversati sunt, condemnabunt eos qui in vera philosophia versantur, et cum intemperantibus mulierculis seipsos implicant, quoniam illi per grammaticam scientiam et rhetoricam facultatem (quæ stultitia est apud Deum) continentiam sectati sunt, tametsi inanibus idolis servirent. Sed et illi qui in stultitiæ stadio currunt, a re hujusmodi temperant, ne respicientes quidem mulierem, corruptibilis præmii gratia. Vos autem qui mysteria rerum cœlestium noscitis, et futuri sæculi horribilia supplicia præaudistis, honestatem nequam servastis, nec continentiam custodistis, stulta ratione abrepti, contubernalium videlicet sodalitate.

10. Et quonam pacto poterit quis ex vobis Ecclesiæ sollicitudinem gerere, et imbuendis doctrina religionis hominibus aptum in ecclesia habere sermonem, cum ipse in antecessum propriam non expurgarit conscientiam ? Ad quem merito dixerit

⁵⁸ Jac. II, 13.

(85) Deesse videtur τῶν ὑπό. EDIT.

A ἀγέτω τὴν ἄλογον ὄρμην (5) τοῦ γυναικείου ρεύματος παρασυρομένων. Φόβος πρόκειται καὶ τρόμος, καὶ τὸ πῦρ ἀπηχεῖ. Μηδεὶς καταφρονεῖτω. Κἂν γὰρ τις θηριώδης τυγχάνη, ὑπὸ πυρὸς δαμασθήσεται· κἂν γὰρ τις δρακοντώδης τὴν προαίρεσιν, τάρταρος ἠτοίμασται· κἂν Σοδομιτικὴν καρδίαν περιφέρῃ, πῦρ ἀπ' οὐρανοῦ βρέχει· ὅλοι γὰρ οἱ οὐρανοὶ πυρὶ τεθησαυρισμένοι. Μηδεὶς τῆς τοῦ λέγοντος φωνῆς παρακούετω, ἀλλὰ τῆς τῶν λόγων δυνάμειος σκοπεῖτω τὸ φοβερόν, καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ κρίσιν πρὸ ὀφθαλμῶν ἐχέτω· Ὡς ἀνέλεος ἡ κρίσις τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεον.

9. Λοιπὸν δέ μοι καιρὸς καὶ πρὸς ὑμᾶς μέτρια εἰπεῖν, ὡς ἄνθρωποι, οἱ τῶν ἀδελφῶν ἐχθροὶ, καὶ τῶν γυναικῶν φίλοι, οἱ εἰς τὴν τῶν γυναικῶν θολερὰν φιλίαν ζέοντες, καὶ εἰς τὴν καθαρὰν τῶν ἀδελφῶν ἀγάπην ψυχρότατοι. Ἄλλ' ἐρεῖς, ὅτι διὰ Χριστὸν αὐτὸ πράττεις προνοούμενος τοῦ ἀσθενοῦς σκεύους, καὶ οἶδα. Διὰ τί τοίνυν καὶ τῷ ἀδελφῷ σου τῷ διὰ Χριστὸν πενομένῳ τὸ αὐτὸ οὐ ποιεῖς, ἀλλὰ τοὺς ἀδελφοὺς ὡς ἐπιβούλους ὄρας, τὰς δὲ ἐπιβούλους, ὡς ἀδελφάς ; Ἄλλ' ἐρεῖς μοι· Ἡὼς δύναμαι τὸν ἀδελφὸν μετ' ἐμαυτοῦ προσλαβέσθαι ; ἐκείνη με ἔθαλπεν· ἐκείνη με ἐκολάρευεν· ἐκείνη μοι ἱμάτια ποικίλα κατεσκεύαζε, θρυπτὰ καὶ στρεπτοὺς καὶ νεήλατα ἐποίηε· ἐκείνης ἡ φωνὴ ἠδεῖα, καὶ τὸ βλέμμα τρυφερόν. Οὐκ οἶδας τί φρονεῖς. Ταῦτα ἐνθουσιαζόντων τὰ ῥήματα. Ἐκείνης τὰ γλυκερὰ ῥήματα ὑστερον πικρότερα χολῆς εὑρεθήσεται σοι· ἐκείνης τὸ τρυφερόν βλέμμα εἰς ταρτάρου σε κλεῖθρα κατάγει· ἡ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ ἀγάπη βασιλείαν οὐρανῶν σοι προξενεῖ. Τί τὴν τῆς ἀσπιδοχελώνης ὕπουλον ἀγάπην προτιμᾶς τῆς τοῦ ἀδελφοῦ γνησίας ἀγάπης ; τί τὸ ἀπόλλον διώκες, τὸ σῶζον ἀπωθούμενος ; Εἰ γὰρ ἄνδρες Νινευῖται οἱ ἐπὶ τῷ τοῦ προφήτου κηρύγματι πιστεύσαντες, ἀναστάντες ἐν τῇ κρίσει κατακρινούσι τοὺς παρακούσαντας τῶν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ῥημάτων, πάντως που καὶ οἱ τῶν Ἑλλήνων σοφοί, οἱ τὴν φιλοσοφίαν ἀσκήσαντες, καὶ τὴν μισογυνίαν ἐλόμενοι, κατακρινούσι τοὺς ἐν τῇ ἀληθινῇ σοφίᾳ ὄντας, καὶ συμπεπλεγμένους γυναικαρίοις ἀσώτοις· ὅτι ἐκεῖνοι διὰ γραμματικὴν ἐμπειρίαν καὶ ῥητορικὴν δεινότητα, ἥτις μωρία παρὰ τῷ Θεῷ ἐστίν, ἐγκράτειαν ἤσκησαν, καίπερ εἰδώλοις ἀψύχοις λατρεύοντες. Ἄλλὰ καὶ οἱ ἐν τῷ τῆς μανίας σταδίῳ τρέχοντες καταφρονούσι τοῦ πράγματος, μηδὲ τὸ σύνολον εἰς γυναικῆ ἐμβλέποντες, τοῦ φθαρτοῦ βραβείου χάριν· ὑμεῖς δὲ τὰ μυστήρια τῶν ἐπουρανίων πραγμάτων ἐπιγνόντες, καὶ τὰ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος φοβερὰ κριτήρια προακούσαντες, τὴν σωφροσύνην οὐκ ἐτηρήσατε, οὐδὲ τὴν ἐγκράτειαν ἐφυλάξατε, ματαίῳ λογισμῷ ὑπαχθέντες τῇ τῶν ὁμοσκήνων ἐταιρείᾳ.

10. Καὶ πῶς τις ἐξ ὑμῶν δυνήσεται Ἐκκλησίας προνοήσασθαι, καὶ τὸν περὶ κατηχίσεως λόγον ἐν ἐκκλησίᾳ λαλῆσαι, αὐτὸς μὴ προκαθαρίσας τὴν ἑαυτοῦ συνείδησιν ; Ἡρὸς ὃν ἂν τις εὐλόγως εἴποι.

Ἵποκριτὰ, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε δυνήσῃ ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου. Πῶς δὲ καὶ περὶ σωφροσύνης τολμήσεις λαλήσαι, αὐτὸς γυναικομανίᾳ δεδουλωμένος; ἢ πῶς τὰ περὶ δικαιοσύνης διδάξαι, αὐτὸς ὑπὸ τῆς ἀδικίας κρατούμενος; Θεραπεύτω τοίνυν πρῶτον τὸ ἑαυτοῦ τραῦμα ὁ τοιοῦτος, καὶ τότε δυνήσεται τὸν τοῦ ἀδελφοῦ μώλωπα ἰάσασθαι, λόγοις θείοις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐπιβρώσας· τὸ γὰρ τῆς ψυχῆς τραῦμα τοῖς ἁγίοις λόγοις παραμυθούμενον κουφίζεται. Παρακάλει τοίνυν πάντας τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς μὲν πυρομένους, εἰ βούλοιντο, γαμεῖν ἐν Χριστῷ (γινώσκοντας μέντοι, ὡς μία ἐνὶ ἐπλάσθη, πρῶτος δὲ Λάμεχ ὢν ἐκ τοῦ Κάιν, ἔλαβεν ἑαυτῷ δύο γυναῖκας· τὸ δὲ ἑαυτῷ λαβεῖν ἐστὶ τὸ μὴ κατὰ θέλημα Θεοῦ. Ἦ γὰρ πολυγαμία, γάμου μὲν ἔχει τὸ ὄνομα, ἔστι δὲ φιλευπρόσωπος πορνεία)· τοὺς δὲ ἐγκρατευομένους, τελείως ἐν Χριστῷ ἀσκεῖν, καὶ μὴ τῷ μὲν ὀνόματι φιλοσοφεῖν, τὸ δὲ ἔργον ἐπικεκαλυμμένως πράττειν. Μηδὲ πάλιν τοῖς τῶν ἀνθρώπων ὀφθαλμοῖς προσέχετε, ὅτι οὐχ ὄρασθε, τοίχων ὑμᾶς πανταχόθεν περικλειόντων· ἀλλὰ τὴν τοῦ Θεοῦ ἀπειλήν φοβήθητε, ὅτι πάντα γυμνά, καὶ τετραχηλισμένα ἐνώπιον αὐτοῦ εἰσι, τὰ ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων πραττόμενα.

11. Καὶ μοι θαυμάσαι λίαν ἔπεισιν ἐκπληττομένην τὴν ἀναισθησίαν τῶν μυωπαζόντων, πῶς αἱ θήλειαι ἐκουσίᾳ γνώμῃ ἑαυτὰς εἰς δουλείαν ἐκδεδώκασιν, τιμῆς ὑπὸ τοῦ τετιμηκότος ἀγοραστῆσαι. Πολλάκις γὰρ τις κόρη τοῖς ἰδίοις γονεῦσι μὴ ἐξυπηρετησαμένη, καὶ ἀμοιβὰς δικαίων πόνων μὴ ἀποδεδωκυῖα τοῖς ἑαυτῆς γεννήτορσιν, αὐτὴ σπουδαία εἰς τὸν ἀγαπητὸν εὐρέθη, καὶ πάντα τρόπον ἀγωνίζεται αὐτῷ ἀρέσαι, καὶ οὐχὶ Θεῷ εὐσεβῶς δουλεῦσαι, νόκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν ταλαιπωροῦσα, καὶ στολὰς ἐξαλάσσουσα αὐτῷ καὶ κατασκευάζουσα· καὶ πολλὰ ἄλλα πράγματα ἐστὶν, ἃ οὐκ ἀγνοοῦμεν, ἀλλὰ νῦν λέγειν οὐ βουλόμεθα· οὐ γὰρ θέμις τὰ κρυφῆ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν εἰς μέσον ἄγειν, ἃ καὶ τῷ λέγειν αἰσχρὰ τυγχάνει. Ὁ δὲ λοιπὸν, ὡσπερ τις ἰχθὺς ἀμφιδλήστρῳ κακῷ περιβληθείς, διὰ τῶν ἱματίων καὶ τῆς θανατηφόρου ὑπηρεσίας τῆς κατὰ ἀνθρωπαρέσκειαν γινομένης, καὶ οὐ κατὰ θεοσέβειαν, δεδούλωται τῷ γυναικῷ, μεθύων τὸ φρόνημα, καὶ κραδαινόμενος ὄλως ἐκλύεται ὑπὸ τῶν γυναικείων ῥημάτων, καὶ οὔτε προσευχῆς καιρὸν λοιπὸν ἐπιγινώσκει, οὔτε ἐὰν κύψῃ τοῦ προσεύξασθαι, οἶδε τί ποιεῖ, ἐνοπτριζόμενος χαρακτηριστῆρα ἑταιρικῆς διαθέσεως. Τὰ ὅμοια δὲ καὶ τὸ γύναιον συμπάσχει τῷ πάσχοντι. Καὶ Γραφῆς ἀναγινωσκομένης ἀβλεπτοῦσι τὴν διάνοιαν· καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ προσομιλιῶν λαλουμένων, οὐκ οἶδασιν τί ἀκούουσι, τῷ ἀλλήλων αἰσχυρῷ πάθει δεδουλωμένοι· οὕτως τοῦ ἔρωτικοῦ καὶ μανιώδους πάθους τὴν ψυχὴν πηροῦντος, ὡς, εἰ δυνατόν, καὶ τῶν ἰδίων ὀνομάτων ἐπιλανθάνεσθαι. Τοσοῦτον ἡ γυνὴ συνοικοῦσα τῷ ἀνδρὶ ἐκτρέπει τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου· τοσοῦτον ὁ ἀνὴρ γυναικῶ

A nonnemo: *Hypocrita, ejice primum trabem ex oculo tuo, et tunc poteris ejicere festucam, quæ est in oculo fratris tui*⁵⁹. Quomodo vero et de honestate loqui audebis, ipse intemperanti mulierum insania correptus? Aut quomodo ea quæ justitiam decent, edocere, ipse ab injustitia devinctus? Medeat utique primum qui hujusmodi est, huic vulnere; et tunc poterit fraternæ vibici adhibere medicinam, verbis divinis illius animam corroborans. Animæ etenim vulnus sanctis verbis delinitum, allevatur. Quamobrem hortare omnes homines, eos quidem qui uruntur, ut si velint, uxorem ducant in Christo (scientes tamen quod una uni formata fuerit, Lamech vero primus, qui a Cain genus ducebat, *accipit sibi duas uxores*⁶⁰. Sibi autem accipere, est non secundum Dei beneplacitum. Polygamia namque, conjugii quidem nomen habet, sed honesta fornicatio est), eos vero qui continentiam profitentur, ut perfecte in Christo exercent, nec verbo quidem philosophentur, rem tamen clandestino perpetrent. Neque rursus animum humanis oculis advertite, quod nempe non videamini, parietibus vos circumquaque concludentibus: sed Dei minas metuite, quod *omnia nuda et resupinata coram illo sunt*⁶¹, quæ interdum et noctu ab hominibus fiunt.

11. Ac mihi admirari vehementer subit, dum stoliditate eorum percellor qui tantopere cæcutiunt: quanam videlicet ratione mulierculæ ultro se ipsæ in servitutem dedant, pretio ab eo qui æstimaverit, coemptæ. Sæpe enim contingit, ut puella quæpiam suis parentibus nequaquam famulata, nec mutuas justorum laborum vices propriis genitoribus reddens, ea studiosa in dilectum inveniat, et omnes nervos intendat ut ei placeat; non tamen Deo religiose deserviat; diu noctuque sollicita, eique indumenta subinde permutans et præparans. (Aliæ sunt item res complures, quas nequaquam ignoramus, sed quas dicere nunc minime volumus: neque enim fas est, ut quæ furtim ab illis fiunt, in medium proferantur, cum ea vel dictu sint turpia.) Ille vero quasi quidam piscis malis plagis irretitus, per vestimenta et mortiferum famulatum, qui ea mente exhibetur ut hominibus placeatur, non vero secundum pietatem, captivus cedit mulieri; mente temulentus, ac omnino lapsabundus enervatur a muliebri affectu, et nec deinceps orationis tempus cognoscit, nec, si quidem ad orandum procumbat, quid faciat intelligit, imaginem animo versans contubernalis rationis. Quo modo ille afficitur, haud aliter et mulierculæ contingit: et dum Scriptura legitur, cæcutiunt animo; dumque in ecclesia homiliæ habentur, nesciunt quid audiant, turpi affectione invicem captivi, sic amoris furorisque morbo animam obtundente, ut si fieri posset, suorum etiam nominum obliviscerentur. Eousque mulier cum homine convivens, hominis

⁵⁹ Matth. vii, 3-5; Luc. vi, 41, 42. ⁶⁰ Genes, iv, 10. ⁶¹ Hebr. iv, 13.

mentem evertit : eousque vir cum femina habitans, in insaniam concupiscentiæ mulierem impellit : eousque potest mulier cum viro contubernium habens, vel Dei ipsius memoriæ oblivionem inducere. Facessamus ab gehenna, et igne sempiterno ! Ut quid spirantes adhuc vosmet ipsi in orcum horribilemque tartarum defoditis ? Qui contubernales habetis et cum illis conversamini, dediscite hanc malam doctrinam, quæ interitum propinat, et salutem prodit. Imitemur apostolos ; imitemur prophetas, et per vestigia eorum incedamus, nec nos decipiat feminina esca. Nos ipsi rursus, ne mulierem quasi esca in fraudem inducamus ob inanem gloriam, et superstitiosam humilitatem. Sed omnia secundum veram solidamque humilitatem sobrie a nobis peragantur in Christo, ut possimus liberari a præsentis temporis malo, juxta voluntatem Patris, et Domini nostri Jesu Christi Filii ejus unigeniti : per quem et cum quo gloria, imperium, honor invisibili Patri cum sancto et paracleto Spiritu, nunc, et in omnia sæcula sæculorum. Amen.

Α συσκηῶν πρὸς μανίαν ἐπιθυμίας ἄγει τὴν γυναῖκα τοσοῦτον ἰσχύει γυνὴ ἀνδρὶ συνοικουσα, καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ μνήμης λήθην ἐμποιῆσαι. Ἐξελάσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ γεέννης καὶ πυρὸς αἰωνίου. Τί ζῶντες ἑαυτοὺς εἰς ἄδην καὶ φοβερὸν τάρταρον κατορύσσετε ; Οἱ τὰς συνεισάκτους ἔχοντες, καὶ αὐταῖς συνοικοῦντες, ἀπομάθετε τὸ κακὸν μάθημα, τὸ τῆς ἀπωλείας πρόξενον, καὶ τὸ τῆς σωτηρίας προδοτικόν. Μιμησώμεθα τοὺς ἀποστόλους, μιμησώμεθα τοὺς προφήτας, καὶ κατ' ἔχνος αὐτῶν βαίνωμεν, καὶ μὴ ἡμᾶς ἀπατάτω τὸ τῆς γυναικὸς δέλεαρ· μηδὲ πάλιν γυναῖκα ἡμεῖς αὐτοὶ δελεάζωμεν διὰ τῆς κενοδοξίας, καὶ ἐβελοταπεινοφροσύνης· ἀλλὰ πάντα κατὰ ἀληθινὴν καὶ βεβαίαν ταπεινοφροσύνην σωφρόνως ὑφ' ἡμῶν πραττέσθω ἐν Χριστῷ, ἵνα δυνηθῶμεν ῥυθῆναι ἐκ τοῦ ἐνεστῶτος καιροῦ πονηροῦ, κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς ἡμῶν, καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ, δι' οὗ καὶ μεθ' αὐτὸν δόξα, κράτος, τιμὴ τῷ ἀοράτῳ Πατρὶ σὺν ἁγίῳ καὶ παρακλήτῳ Πνεύματι, νῦν καὶ εἰς τοὺς σύμπαντας αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

S. BASILII MAGNI ⁶⁸⁷

RATIONES SYLLOGISTICÆ CONTRA ARIANOS,

Quod Filius in divinis sit Deus (86)

(Interprete Francisco Turriano, S. J. — AD. CANIS., *Lectiones antiquæ*, ed. Basnagii, tom. I, p. 169.)

I. Si Filius est natura Deus, et Pater est natura Deus, non est alius Deus Filius, alius vero Deus Pater. Sin autem non est natura Deus Filius : Deus dicitur, sicut qui falso dicuntur dii, et non est Deus.

II. Si unus Dominus Filius natura, Dominus autem etiam Pater natura, manifestum est quod non alia natura. Quod si unus Deus Pater, dicitur autem Deus etiam Filius, non alia natura, sed una.

III. Si unus Dominus natura, cum multi θέσει, hoc est, positione seu adoptione vocentur domini, et unus Filius natura, cum multi nomineantur filii, qui vocatur positione dominus vel filius ad imitationem ejus, qui natura, vocatur : positione enim nihil dicitur, nisi antecedit, quod natura. Si igitur nos sumus filii Dei θέσει, id est, adoptione, necesse est prius esse natura Filium.

IV. Quæ vere sunt omnia substantiæ, ea notæ sunt eorum, quorum sunt nomina. Proprie autem et vere Pater est Deus et Filius et Spiritus sanctus : eadem igitur substantia sicut et nomina.

V. Si non est generationis unigenitum, sed propter incomparabilem excellentiam est unigenitus,

C Pater etiam est unigenitus, quia incomparabilis est, et omnis creatura non similis, sed dissimilis erit unigenita, multi igitur unigeniti erunt sicut Filius est Dei unigenitus.

VI. Filius non simpliciter est unigenitus, sed a Patre unigenitus ; Filius igitur unigenitus est, et non creatura unigenita.

VII. Si κατὰ μετάβασιν, id est dimissionem, et permissum Patris, et non secundum naturam creat Filius, nihil aliud quam minor creaturis ab ipso factis, etiam secundum naturam est ; quorum enim non est creator secundum naturam, quomodo creata secundum naturam ?

VIII. Si Deus operatur, sicut nullus alius, et generans, sicut nullus alius generabit ; Deus enim in omnibus, et ad omnia est incomparabilis ut Deus.

D IX. Quod fit, non est ex substantia facientis ; quod generatur ex substantia generantis est : non est igitur idem facere et gignere.

X. Si Filius est ex Deo, non est autem tanquam ex Patre, sed tanquam ex causa, causa autem ut simus etiam nos, Deus est, ex ipso enim sunt omnia ; non

(86) Illa argumenta non digessit ipse Basilius, sed ex ipsius operibus ducta sunt et in ordinem redacta BA N.